

Sysmän kunnan talousarvion 2027 sekä taloussuunnitelmavuosien 2027-2029 laadintaohjeet

SYSMÄ

Sysmän kunnan toimielimille 13.7.2026

VUODEN 2027 TALOUSARVION SEKÄ VUOSIEN 2027 – 2029 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

Talousarvion ja suunnitelman perusta

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvion ja taloussuunnitelman perustana on kunnan strategia. Sysmän kunnanvaltuusto hyväksyi 18.5.2026 Sysmän kunnan uuden strategian vuosille 2026-2030. Strategian tavoitteiden ja mittariston laadinta on vielä työn alla.

Määräraha tai siinä pysyminen tai lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen eivät itsessään ole kuntalain tarkoittamia tavoitteita. Tavoitteita ovat lisäarvoa tuottavat toiminnot, joita voidaan mitata. Toteutuneen vuoden raportti tavoitteiden toteutumisesta esitetään tilinpäätöksessä.

Sitovien tavoitteiden lisäksi talousarviossa esitetään informaatiota lisäävää mittaristoa.

Kuntatalouden näkymät

Suomen talous on kesällä 2026 edelleen hitaassa toipumisvaiheessa. Talouskasvu on käynnistynyt pitkän heikon jakson jälkeen, mutta geopoliittiset jännitteet, Lähi-idän kriisin vaikutukset energiamarkkinoihin sekä kansainvälisen kaupan epävarmuus hidastavat elpymistä. Viennin kasvu on varovaista ja yritysten investointipäätöksiä jarruttaa epävarma toimintaympäristö. Samalla vihreän siirtymän hankkeet, datakeskusinvestoinnit ja puolustusteollisuuden kasvu tukevat investointeja ja luovat uusia mahdollisuuksia Suomen taloudelle. Bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan kuluvana vuonna noin 1,1 prosenttia ja vahvistuvan noin 1,3 prosenttia vuonna 2027. (Kuntarahoitus)

Inflaatio on pysynyt kohtuullisena ja korkotaso on laskenut huippuvuosista, mikä tukee vähitellen kotitalouksien ostovoimaa. Kuluttajien luottamus on kuitenkin edelleen varovaista, sillä työttömyys on korkealla ja työmarkkinoiden toipuminen etenee hitaasti. Työllisyyden odotetaan paranevan ensi vuoden aikana talouskasvun vahvistuessa, mikä lisää kuntien verotulopohjaa ja tukee palveluiden rahoitusta. Julkisen talouden haasteet jatkuvat kuitenkin merkittävänä, ja valtion velkaantuminen sekä sopeutustoimet heijastuvat myös kuntatalouteen. Kunnille keskeinen haaste on työllisyyden edistäminen tilanteessa, jossa TE-palvelu-uudistuksen myötä vastuu työllisyyspalveluista on kasvanut ja työttömyyden kustannusvaikutukset kohdistuvat aiempaa enemmän paikallistasolle. Toisaalta talouden

asteittainen vahvistuminen luo edellytyksiä kuntatalouden vakaammalle kehitykselle vuonna 2027.

Hallituksen kevään 2026 kehysriihen päätökset lisäävät kuntatalouden paineita erityisesti vuodesta 2027 alkaen. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotuksia leikattiin aiempaa enemmän ja aikaisempi indeksileikkaus kasvaa 1 prosenttiyksiköstä 2,8 prosenttiyksikköön. Tämä vähentää kuntien valtionosuuksia noin 60 milj. eurolla vuodessa. Vuodelle 2026 päätetyn 75 miljoonan euron valtionosuusleikkauksen piti koskea vain yhtä vuotta, mutta tämän vuoden kehysriihessä päätettiin, että tuosta 75 miljoonan euron leikkauksesta tuleekin pysyvä. Yhteisöverokannan lasku 20 prosentista 18 prosenttiin vuonna 2027 alentaa yhteisöverotuloja. Kuntien kannalta tähän tehtiin myönteinen päätös, kun yhteisöverokannan alentamisesta aiheutuvat verotulomenetykset luvattiin kompensoida kunnille. Hallitus on päättänyt panostaa työllisyyttä edistäviin toimiin päättämällä nuorten työllistämissetelin lisärahoituksesta, pitkäaikaistyöttömien osaamissetelistä sekä nuorisotyöttömyyden vähentämiseen tähtäävistä piloteista.

Kuntien kustannuksia kasvattavat pääasiassa henkilöstömenojen sekä hintojen nousu. Kuntien peruspalvelujen hintojen ennustetaan nousevan keskimäärin vajaat 3,5 prosenttia vuonna 2027. Sysmän kunnan merkittävin kuluerä on henkilöstömenot (52,4 % 2025). Seuraavaksi suurin menoerä on palvelujen ostot (26,4 % 2025).

Kokonaistaloudelliset ennusteet

Kuntarahoitus:

Suomen talouden ennuste, kesäkuu 2026

Määrän muutos, %

		2025	2026e	2027e	2028e
Tarjonta	BKT	0,2	↓ 1,1	↓ 1,3	2,0
	Tuonti	1,4	↑ 4,5	→ 2,5	2,0
Kysyntä	Yksityinen kulutus	-0,2	→ 1,0	↓ 1,3	2,0
	Julkinen kulutus	-2,4	→ -0,5	→ 0,0	0,0
	Investoinnit	0,7	↓ 6,0	↓ 3,0	3,0
	Vienti	3,2	↑ 3,0	→ 2,5	2,5
Muut ennusteet*	Työttömyysaste (15–74v.)	9,7	↑ 10,2	↑ 9,6	8,7
	Kuluttajahintainflaatio	0,3	↑ 2,2	↑ 2,1	1,9

Nuolet: ennustetta ↑ nostettu ↓ laskettu → säilynyt ennallaan.

*Ennuste vuosikeskiarvoina. Lähde: Tilastokeskus. Kuntarahoitus

Sysmän kunnan talouden näkymät

Sysmän kunnan talousarviovalmistelu vuodelle 2027 lähtee vahvasta rahoitusasemasta. Sysmän kunta tasapainottelee vahvan taseen ja kiristyvän kuntatalouden välillä. Vuoden 2025 tulos oli ylijäämäinen 1 321 847 € ja taseeseen on kertynyt ylijäämää 10 082 262 €.

Kunnan konsernin lainamäärä oli tilinpäätöshetkellä 893 822 €, mitä tekee asukasta kohden 266 €. Kunta itsessään on edelleen velaton.

Valtionosuusuudistuksen lykkäytyminen antaa kunnalle pelivaraa ja mahdollisuuden tehdä vaadittavia korjausinvestointeja. Vuoden 2027 investointitaso pystytään pitämään maltillisena, koska Sysmän kunnan olennaisimmat kiinteistöinvestoinnit on tehty. Kunnalla on mm. uusi koulu, terveyskeskus ja lukiolla on uudet tilat. Sysmän kunnan investointitarpeet keskittyvätkin vielä vuoden 2027 aikana infraan. Infran osalta investointilistalla on vielä Uotintien katu/vesi- ja viemäriinjojen uusiminen sekä Huitilanjoen ja Talasniementien välisen vesi- ja viemäriinjojen uusiminen. Edellä mainittujen investointien jälkeen kunnassa päästään keskittymään enemmälti kiinteistöjen korjauksiin.

Päijät-Hämeen Hyvinvointialueen päätettyä lopettaa vuodeosaston toiminta terveyskeskuksessa 1.1.2027 alkaen, pienenevät kunnan saamat vuokratulot. Mikäli sotekiinteistö päätetään yhtiöittää, terveyskeskuksen tulot ja menot poistuvat kunnan kirjanpidosta ja talousarviosta. Terveyskeskushenkilöstön vapautuminen työnhakijoiksi työmarkkinoille nostanee te-palvelujen kustannuksia. Toukokuussa 2026 Sysmän kunnan työttömyysprosentti oli vielä kohtuullinen 8,7 %:a.

Kuntaliitto on julkaissut uusimman veroennustekehikon kesäkuussa. Ennusteen mukaan verotuloja kertyisi vuonna 2027 7 810 t €. Tässä on nousua tämän vuotiseen ennusteeseen 116 t €. Ennusteessa on huomioitu verontilitykset toukokuuhun asti sekä tilannetieto kesäkuun verontilityksistä. Vuodelta 2025 valmistumassa olevan kunnallis- ja yhteisöverotuksen ennakkotietoja on hyödynnetty myös laskelmissa. Kiinteistöverouudistuksen vaikutuksia kuntien verotuloihin ei vielä tiedetä. Lakiuudistuksen arvioitiin olevan esittelyssä viikolla 22.

Valtionosuuslaskelmista tuli uusiin päivitys kesäkuussa 2026. Sysmän kunnan valtionosuuksien on ennustettu olevan 3 503 t € ilman kotikuntakorvauksia vuonna 2027. Pudotusta tähän vuoteen on n 291 t €. Valtionosuuksien pitäisi vuonna 2028 osittain parantua, kun vuonna 2024 liikaa maksetun valtionosuuden takaisinperintä päättyy.

Sysmän kunnan sijoitusten kehittymistä seurataan jatkossakin aktiivisesti ja kunnan on mahdollista kasvattaa sijoitusomaisuutta vuoden 2027 aikana. Tähän varataan määräraha vuoden 2027 talousarvioon (arviolta n 500 t €)

Sitovuus

Tavoitteisiin liittyvät talousarviovuotta koskevat toimenpiteet ovat valtuustoon nähden sitovia. Talousarvion määrärahat ovat bruttomääräisinä sitovia valtuustoon nähden tulosaluetasolla. Suunnitelmavuosien tavoitteet ja määrärahat ovat suuntaa antavia.

Investointien sitovuus on aina valtuustoon nähden:

- kiinteä omaisuus
- talonrakennus hankekohtaisesti
- kunnallistekniset hankkeet yhteismääränä
- irtaimistohankkeet toimielinkohtaisesti

Talousarvion laadinta

Toiminnan taloudellisuutta on painotettava vuoden 2027 talousarvion laadinnassa edelleen. Sivistystoimen on huomioitava, että koulujen työsuunnitelmien kehystä käytetään tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Oppilasmäärien lasku ja opettajien tarve otetaan laskelmissa huomioon. Vuoden 2026 alusta eu- ja eta-alueen ulkopuolelta tulevien lukio-opiskelijoiden on pitänyt maksaa lukukausimaksua. Oppilaskohtaisen maksun suuruus on kunnassa vielä määrittelemättä. Lukukausimaksu pienentänee ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää lukiossa tulevaisuudessa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän väheneminen oli jo nähtävissä kevään 2026 yhteishaussa. Yksikään kunnan lukion 12 hakijasta ei ollut ulkomaalainen.

Talousarvion laadinnan lähtötasona on tarkasteltu vuoden 2025 tilinpäätöstä sekä talousarviota 2026 ja tilinpäätösennustetta soveltuvien osin. Vuoden 2025 henkilöstömenot toteutuivat n 426 t € arvioitua pienempänä ja tämä vaikutus lisättynä tulevilla palkankorotuksilla on huomioitu ohjeen laadinnassa. Toimintakatteen muutos on keskimäärin -3,5 prosenttia. Tämä toteutetaan tuottoja lisäämällä ja/tai kuluja vähentämällä. Avustuksia ei kuitenkaan leikata. Palkankorotukset tulevat huhtikuussa voimaan.

Suunnitelmavuosille päätettävien rakennusinvestointien osalta lainan nostoon varattava määräraha päätetään erikseen, mikäli lainannostolle esiintyy tarvetta.

Vuoden 2027 talousarvioon sisällytetään edelleen osallistuva budjetointi. Määrärahaa varataan max 30.000 eur, mikä jaetaan saatujen ideoiden pohjalta hankkeille. Osallistuvan budjetoinnin toteutuksesta vastaa joko hyvinvoinnin tai elinvoiman toimiala.

Kunnanhallituksella on päätösvalta uuden henkilöstön rekrytointia koskeissa asioissa kokonaistilanteen koordinoimiseksi. Määräaikaisten työntekijöiden sekä ulkopuolisten sijaisten palkkaaminen on kunnanjohtajan päätösvallassa. Äkillisessä tarpeessa yksikön esimies voi palkata ulkopuolisen sijaisen, mutta päätös on annettava tiedoksi kunnanjohtajalle. Ensisijaisesti sijaisuuksissa käytetään henkilöstön vapaata työresurssia yli yksikkörajojen. Sijaisuuksia on tarjottava myös osa-aikaisille. Oman henkilöstön käytöstä sijaisena päättää yksikön esimies. Toimielinten pitää huomioida talousarvioehdotuksessaan henkilöstösuunnitelman muutokset vuosille 2027 – 2029.

Kvtesin palkkausjärjestelmä muuttui 1.2.2025 tasopalkkajärjestelmän tultua voimaan. Uutta järjestelmää oli noudatettava viimeistään 1.10.2025 maksettavissa palkoissa. Tasopalkkajärjestelmän rakentaminen saatiin kunnassa valmiiksi ja kuluvana sekä ensi vuonna tasopalkkojen harmonisointiin voidaan käyttää paikallisia eriä, mikäli harmonisointiin esiintyy tarvetta.

Työ- ja virkaehtosopimuksien sopimuskausi on 1.5.2025-29.2.2028. Tänä aikana sopimusten nimelliskorotukset ovat yhteensä 7,37 prosenttia. Sopimuskauden ensimmäinen yleiskorotus toteutettiin 1.10.2025, korotuksen suuruus oli 53 euroa mutta kuitenkin vähintään 2,5 %. Toinen yleiskorotus, 2,27 %, toteutuu 1.8.2026. Kolmas yleiskorotus tehdään 1.4.2027 ja sen suuruus on 2 %. Työvoimakustannusten nousuna huomioidaan vuonna 2027 + 2,5 %:a.

Palkat vuodelle 2027 lasketaan henkilöittäin sopimusratkaisun mukaan.

Palkkojen sivukulut (ennakollinen tieto):

• KuEI palkkaperusteinen prosentti	17,10 %
• VaEI-maksu	17,23 %
• Sairausvakuutusmaksu	1,84 %
• Työttömyysvakuutusmaksu	1,23 %
• Tapaturmavakuutusmaksu, keskimäärin	0,50 %
• Tapaturmavakuutusmaksu, lomitustoiminta, keskim.	4,00 %
• Taloudellinen tuki	0,03 %
• Tasausmaksu vuodelle 2027 nousee 1,77 %, arviosumma 178 744,80 €	

Muita ohjeita:

- Lakisääteisiä maksuja ja taksoja korotetaan lain asettamalle tasolle
- Muita maksuja ja taksoja pyritään korottamaan palvelusta kunnalle aiheutuneiden kulujen tasolle
- Tiedossa olevat tuloarviot ja menomäärärahat on otettava talousarvioon mahdollisimman realistisella tasolla
- Tekninen toimi laatii investointisuunnitelman koko suunnittelukaudelle. Suunnitelmille on merkittävä tärkeysjärjestys.

Tekniset laadintaohjeet

Määrärahat

- Toimialat syöttävät talousarviomäärärahaesityksensä taloussuunnitteluohjelmaan, ellei toisin ole taluspäällikön kanssa sovittu. Määrärahat ovat muutoin arvonlisäverottomia, mutta rajoitteisen vuokraustoiminnan kustannuksiin sisältyy arvonlisävero, myös sisäisiin kustannuksiin.
- Taluspäällikkö syöttää teknisen toimiston laskeman investointiosan suunnitteluohjelmaan keskitetysti, samoin talousarvion tuloslaskelmaosan ja rahoitusosan.
- Toimialat tarkistavat henkilöstösuunnitelmansa palkkasihteerin kanssa. Palkkasihteerin laskee palkat mahdollisine korotuksineen ja sivukuluineen talousarviota varten ja toimittaa taulukot toimialoille suunnitteluohjelmaan kirjausta varten sekä tiedoksi taluspäällikölle. Palkoissa huomioidaan tasopalkkajärjestelmän tuomat muutokset.
- KuEI –maksujen tasausmaksulaskut taluspäällikkö syöttää keskitetysti suunnitteluohjelmaan.

Sisäiset määrärahaerät

Sisäiset määrärahaerät ovat yksikköjen sitovia määrärahoja ja vaikuttavat toimialan kokonaismäärärahoihin. Sisäiselle tulolle ja menolle pitää olla sisäinen vastine.

- Tekninen toimisto laskee kiinteistöjen vesi- ja jätevesiarviot ja kirjaa ne kiinteistöjen menoksi ja vesihuoltolaitoksen tuloksi. Huom! Kiinteistöille kirjattavat sisäiset menot yhteensä, on vesihuoltolaitoksen sisäinen tulo.
- Tekninen toimisto laskee 5620 työpalveluiden talousarvion ja jakaa työn myynnin kiinteistöille. Huom! Kiinteistöille kirjattavat sisäiset menot yhteensä, on työpalveluiden sisäinen tulo. Näistä suurin osa on jo ohjattu tulosityksiköille.
- Tekninen toimisto laatii sisäisiä vuokria perivien kiinteistöjen talousarviot sekä määrittää sisäiset vuokrat. Sisäiset vuokrat kirjaus tehdään yhteistyössä teknisen ja muiden hallintokuntien kesken, jotta sisäiset vuokramenot ovat yhteneväiset kiinteistöille kirjattavien vuokratulojen kanssa.

Talousarviokehys

TULOSLASKELMA	TA 2027	Su 2028	Su 2029	TA 2026	TP 2025	Ero 27/26	Ero %
TOIMINTAKATE	-9 675 525	-10 014 168	-10 364 664	-9 793 711	-8 752 584	118 186	-1,2
Verotulot	7 810 000	7 975 000	8 116 000	7 732 000	7 438 009	78 000	1,0
Valtionosuudet	3 503 001	3 303 001	3 103 001	3 778 795	4 115 196	-275 794	-7,9
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot	120 000	120 000	120 000	60 000	154 024	60 000	50,0
Muut rahoitustuotot	70 000	70 000	70 000	100 000	187 308	-30 000	-42,9
Korkokulut	-21 000	-21 000	-21 000	-20 000	-16 312	-1 000	4,8
Muut rahoituskulut	-500	-500	-500	0	-19 438	-500	100,0
Rahoitustuotot ja -kulut	168 500	168 500	168 500	140 000	305 582	28 500	16,9
VUOSIKATE	1 805 976	1 432 333	1 022 837	1 857 084	3 106 203	-51 108	-2,8
Suunn.mukaiset poistot	-1 340 620	-1 340 620	-1 340 620	-1 326 627	-1 375 079	-13 993	1,0
Pysyvien vastaavien arvonal.					-24 213		
Satunnaiset erät	0			0	0		
TILIKAUDEN TULOS	465 356	91 713	-317 783	530 457	1 706 911	-65 101	-14,0
Poistoeron lis.(-)tai väh	439 889	439 889	439 889	418 375	-385 064	21 513	4,9
Varausten lis.(-)tai väh.				0	0	0	0,0
						0	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJ)	905 245	531 602	122 106	948 832	1 321 847	-43 588	-4,8

Talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnan arvioitu aikataulu

Aikataulukutus on viitteellinen. Tähän kirjataan pääajankohdat ja tarvittaessa pidetään yhteisiä valmistelutilaisuuksia. Toimielimet vastaavat omasta valmistelustaan, jotta talousarviovalmistelu pysyy aikataulussa. Talousarvion 2027 ja suunnitelmavuosien aineiston muokkausta ja määrärahojen tarkennusta tapahtuu koko ajan hallituksen käsittelyyn asti.

Kk	Vko	Päivä	Aihe	Vastuu
Kesäkuu	29	13.7.	Kunnanhallitus, ta-laadinnan ohjeet	Tp
Syyskuu	38	14.9.	Talousarvion ja su-vuosien numero-osat talouspäällikölle kirjattuna ohjelmaan Alustava investointiosa talouspäällikölle Talousarvion tekstiosat talouspäällikölle	toimialajohtaja
Lokakuu	42	12.10.	Kunnanhallituksen iltakoulu, toimialat esittelevät talousarvionsa ja suunnitelmansa, tarkennusta	toimialajohtaja
Lokakuu		päätet. myöh.	Valtuustoseminaari, ta+suunn.	Kj, Tp, toimialajohtaja
Lokamarras	41-44		Valiokuntakäsittelyt	toimialajohtaja, vk
Marraskuu	46	9.11.	Kunnanhallitus, talousarvio ja -suunnitelma Veroproositit valtuustoon	Tp
	47	16.11.	Valtuustossa veroproositit, talousarvio ja -suunnitelma	Tp
Joulutamm	1-2		Ta jakelu, täytäntöönpano-ohjeet, kun hallitus ne hyväksynyt	Tp
Tamm	2	11.1.	Kunnanhallitus, täytäntöönpano-ohjeet	Tp
	5		Käyttösuunnitelmat tarkistettu, valiokuntiin miten vk:n kokoukset sijoittuvat	toimialajohtaja, vk

Lasse Peltonen
Vt. kunnanjohtaja

Susanna Leppänen
talouspäällikkö